

На основу члана 49. став 10, а у вези са чланом 10. тачка 4) Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон),
Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

Правилник о Стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр.
16/2018 од 17.9.2018. године, а ступио је на снагу 25.9.2018.

Члан 1.

Овим правилником утврђују се Стандарди компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја.
Стандарди компетенција из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Број 110-00-571/2018-04

У Београду, 30. августа 2018. године

Министар,

Младен Шарчевић, с.р.

СТАНДАРДИ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ПРОФЕСИЈУ ВАСПИТАЧА И ЊЕГОВОГ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

Стандарди компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја дефинисани су на основу Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године („Службени гласник РС”, број 107/12), Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон), Правилника о Општим основама предшколског програма („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 14/06), Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС”, бр. 18/10, 101/17 и 113/17 – др. закон) и документа Европске комисије о компетенцијама васпитача (*Competence Requirements in Early Childhood Education and Care*, 2011).

Дефинисање стандарда компетенција васпитача заснива се на принципима предшколског васпитања и образовања који су дати у Закону о предшколском васпитању и образовању, и то су:

1) доступност: једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама, у складу са законом;

2) демократичност: уважавање потреба и права деце и породице, укључујући право на уважавање мишљења, активно учешће, одлучивање и преузимање одговорности;

3) отвореност: грађење односа са породицом, другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом;

4) аутентичност: целовит приступ детету, уважавање развојних специфичности предшколског узраста, различитости и посебности, неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења предшколског детета, ослањање на културне специфичности;

5) развојност: развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице, континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање, отвореност за педагошке иновације.

Компетентност васпитача се у Стратегији развоја образовања у Србији и у међународним документима образовне политике из домена предшколског васпитања препознаје као једна од кључних димензија квалитета образовања. Дефинисањем стандарда компетенција васпитача стварају се претпоставке за развијање квалитета предшколског васпитања и образовања кроз усаглашено деловање на плану система образовања, плану предшколске установе и на индивидуалном плану професионалног развоја васпитача, а у правцу развијања овако дефинисаних компетенција.

Стандарди компетенција васпитача су смернице које су намењене:

– доносиоцима одлука у области предшколског васпитања и образовања при креирању системских мера и активности којима се подржава развој овако схваћене компетентности васпитача;

– креаторима програма иницијалног образовања васпитача и система акредитације;

– систему професионалног развоја (увођење у посао, полагање испита за лиценцу, стручно усавршавање и напредовање);

– просветним саветницима у развијању система подршке практичарима за развијање компетенција;

– руководиоцима и стручној служби предшколских установа у креирању стручног усавршавања и средине којом се подржава рефлексивна пракса васпитача;

– васпитачима за процену властитих компетенција, планирање и праћење свог професионалног развоја у циљу развоја професионалне праксе.

Стандарди нису инструмент (чек-листа) за спољашњу евалуацију, већ могу служити као смернице при вредновању компетентности васпитача.

Бити компетентан је више од збира појединачних компетенција као низа издвојених вештина и знања о нечему што појединац мора да поседује да би успешно обављао одређене задатке. Компетентан васпитач је професионалан у свом раду, што подразумева аутономно и одговорно деловање у складу са етичком природом праксе васпитача и комплексном, динамичном и контекстуално условљеном праксом васпитања. Компетентност васпитача се заснива на креативној примени и преиспитивању стручних знања, умења и вредности у променљивом друштвеном и васпитном контексту. Развијање компетентности је процес за који није одговоран само васпитач, већ захтева системски приступ којим се такав процес подржава.

Компетентност васпитача је у овом документу одређена кроз три подручја:

1) непосредни рад са децом;

2) развијање сарадње и заједнице учења;

3) развијање професионалне праксе.

Свако подручје компетентности конкретизовано је кроз више компетенција које су дате у димензијама знања, умења и вредности. Коришћењем термина „умења” (знања да се нешто ради) уместо термина „вештине”, истакнута је разлика између техницистичког разумевања васпитног рада, као примене појединачних вештина и етичке природе праксе васпитача која је суштински заснована на вредностима и рефлексивном преиспитивању знања. Сваку компетенцију треба сагледати целовито, кроз знања, умења и вредности и повезану са другим компетенцијама.

1. КОМПЕТЕНТНОСТ ВАСПИТАЧА У НЕПОСРЕДНОМ РАДУ СА ДЕЦОМ

ЗНАЊА	УМЕЊА	ВРЕДНОСТИ
Знања о холистичкој природи	– Ствара сигурно окружење у коме је дете	– Усмереност на добробит

развоја детета: узајамној зависности и условљености социјалног, емоционалног, когнитивног, моторног развоја и развоја говора	психофизички заштићено. – Гради односе повезаности са децом кроз уважавање дететових осећања, иницијативе и доприноси развоју самосталности и самоконтроле код детета. – Развија осећање сигурности код детета кроз односе поверења, предвидљивости, уважавања и усклађености детета са окружењем. – Посматра и слуша децу ради уочавања и разумевања развојних потреба, интересовања и могућности детета. – Оснажује дете за суочавање са конфликтима, стресом, проблемима и новим ситуацијама и изазовима. – Систематски прати дечје напредовање кроз заједничко (са децом и родитељима) документовање активности, процеса и продуката и њихово интерпретирање, као основе за развијање програма и сопствене праксе. – Планира и реализује пројекте и теме које су смислене деци, у складу са дечјим потребама, могућностима и интересовањима, којима се подржава холистички развој и добробит детета. – Препознаје потребу за додатном подршком деци у васпитању и образовању и развија стратегије за подршку њиховом развоју и активном учешћу у групи.	детета подршком његовим могућностима и партиципацији (активном учешћу) у животу вртића – Целовито сагледавање повезаности процеса бриге, неге, васпитања и образовања – Уважавање различитости и посвећеност инклузивном приступу образовању
Знања о различитим стратегијама учења деце Знања из области различитих наука, уметности и културе као извора садржаја у развијању васпитно-образовног програма	– Креира и организује подстицајну (физичку и социјалну) средину за учење. – Развија пројекте на основу праћења деце, засноване на учењу кроз истраживања, размену и сарадњу међу децом. – Подстиче и подржава дечје иницијативе и изборе. – Подржава игру кроз одговарајућу опремљеност полуструктурираним и неструктурираним материјалима, богаћењем дечјег искуства и равноправним учешћем са децом у игри. – Развија програм усмерен на кључне компетенције за целоживотно учење (различите врсте ране писмености, диспозиције за учење и социјалне компетенције). – Развија програм ослањајући се на разноврсне изворе садржаја: аутентична искуства деце, различите животне ситуације, културу, науку, уметност, технологију, екологију, спорт и др. – Пружа персонализовану и индивидуалну подршку учењу деци која имају потребу за	– Сагледавање детета као активног, компетентног актера и протагонисту властитог учења – Приступ учењу као заједничкој конструкцији (коконструкцији) знања и као отвореном процесу који омогућава активно учешће и подстиче даље учење – Оријентација на интегрисани приступ учењу – Игра као јединствени чин у коме се активирају сви потенцијали детета – Стваралаштво као суштинско људско својство

	додатном подршком у васпитању и образовању и њиховом укључивању у активности.	
Знања о комуникацији и партиципацији деце	– Слуша и подржава различите начине изражавања деце (цртање, градња у простору, плес, покрет, звук и глас, причање и др.). – Приближава деци локално, национално и културно наслеђе човечанства (визуелна уметност, драма, музика, плес, спорт, традиција и др.). – Подстиче и подржава развијање вршњачке заједнице и дечјих пријатељстава. – Подстиче децу за учешће у културном стваралаштву као начину самоизражавања (прављење представа, грађење прича, ликовни и примењени уметнички израз, драмски израз и др.). – Укључује децу у локалне пројекте, догађаје и активности (фестивале, изложбе, спортска догађања, еколошке акције, свакодневни живот заједнице). – Развија педагошка знања преиспитивањем теорије и праксе, кроз праћење, слушање деце и консултовање са њом.	– Уважавање права детета као грађанина која се остварују кроз његову пуну партиципацију у социјалном и културном животу заједнице – Промовисање демократије, солидарности, активизма, креативности, добробити и личног испуњења свих учесника – Развијање социјалног и културног идентитета и осећања припадности код деце кроз партиципацију у вршњачкој заједници, вртићу и локалној заједници – Еколошка свест интегрисана у свакодневне активности и однос према окружењу
Знања о здрављу и нези предшколске деце и о социјалној заштити	– Примењује одговарајућу праксу у односу на безбедност, физичко и ментално здравље, хигијенске захтеве, исхрану и заштиту детета, посебно код ризика од занемаривања и злостављања. – Развија навике здраве исхране и оброка као пријатног социјалног доживљаја.	– Целовито сагледавање васпитања као повезаног процеса бриге, неге, васпитања и образовања

2. РАЗВИЈАЊЕ САРАДЊЕ И ЗАЈЕДНИЦЕ УЧЕЊА

ЗНАЊА	УМЕЊА	ВРЕДНОСТИ
Знања о заједничком учењу и сарадњи	– Кроз дијалог са колегама преиспитује и изграђује вредности и уверења о детету и учењу и властиту праксу са циљем континуиране промене праксе и развијања квалитета програма. – Критички преиспитује са колегама културу и структуру дечјег вртића. – Сарађује са колегама из других установа ради размене искустава, заједничког учења и истраживања. – На основу самосталног и заједничког преиспитивања праксе планира и усмерава своје и колективно стручно усавршавање и професионални развој. – Разлике у мишљењу и проблеме у пракси користи као прилике за учење. – У сарадњи са колегама изграђује педагошка знања кроз документовање и заједничко вредновање праксе. – Преузима иницијативу и води активности тима и	– Демократски и критичко-рефлексивни приступ пракси предшколског васпитања и образовања – Сагледавање вртића као заједнице учења у којој су сарадња и размена основ учења, промена и развоја

	процес развоја праксе дечјег вртића. – Критички анализира и сагледава могућности и капацитете предшколске установе и у складу са тим даје и прихвата предлоге за пружање различитих програма и облика.	
Знања о раду са породицом Знања о сарадњи са локалном заједницом	– Подстиче отворену комуникацију и размену са породицом (кроз развијену праксу добродошлице; непосредне контакте; документацију; писане информације и др.). – Успоставља односе са родитељима¹ и другим члановима породице на основу међусобног разумевања, поверења и сарадње. – Укључује родитеље у процес доношења одлука и узима у обзир перспективу родитеља приликом доношења одлука. – Заједно с родитељима развија педагошка уверења и знања и пружа подршку васпитној функцији породице. – Организује активности за укључивања породице и других чланова локалне заједнице (дебате, радионице, активности у вртићу, боравак, заједничке акције и др.). – Информације се о активностима и понуди локалне заједнице (спортских, уметничких, културних, еколошких, социјалних и других активности) и у вези са тим обавештава и консултује родитеље. – Сагледава потребе породице у својој локалној заједници, посебно из осетљивих друштвених група. – Реализује васпитно-образовни програм кроз двосмерну сарадњу са локалном заједницом.	– Уважавање примарне улоге и значаја родитеља и породице у васпитању на раном узрасту – Демократски и инклузивни приступ предшколском васпитању и образовању и породицама, као основ развоја социјалне повезаности – Отвореност у односу вртића и локалне заједнице

¹ Под термином родитељи подразумевају се родитељи, старатељи, односно други законски заступници детета.

3. РАЗВИЈАЊЕ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ПРАКСЕ

ЗНАЊА	УМЕЊА	ВРЕДНОСТИ
Знања о циљевима и принципима предшколског васпитања и образовања и функцијама предшколске установе и програма Знања о различитим поступцима и техникама планирања, праћења, документовања и вредновања у развијању програма	– Свој рад заснива на савременим теоријама развоја и учења, концепцији Основа програма и на искуствима најбоље педагошке праксе. – Освећује и преиспитује властита начела и уверења о детету, учењу и својој улози. – Критички сагледава и развија своју праксу кроз властита истраживања и саморефлексију. – Користи различите стратегије праћења, документовања и вредновања васпитно-образовног рада и на основу њих развија програм. – Флексибилно планира васпитно-образовни рад на основу сталног праћења и слушања деце, као и размене са породицом и колегама. – Користи документацију за дијалог са децом, породицом и колегама. – Критички преиспитује усклађеност реалног програма са концепцијом Основа програма.	– Критичко-рефлексивни приступ властитој пракси – Развијање програма у реалном контексту васпитно-образовне праксе дечјег вртића
Знања за рад у контексту	– Развија педагошки оквир у дечјем вртићу	– Демократски и

различитости	којим се уважавају различитости (културне, језичке, здравствене, социјалне...) и право на једнакост. – Развија осетљивост на дискриминацију и неправду и начине њиховог превазилажења. – Развија инклузивну праксу која олакшава учешће и учење деце и укључивање породице. – Подстиче интеркултурални дијалог у сарадњи са породицом и локалном заједницом.	инклузивни приступ предшколском образовању и васпитању којим се уважава различитост
Знање о месту предшколског васпитања и образовања у локалном, националном и међународном контексту Разумевање друштвених и економских трендова који утичу на рад предшколске установе и захтева који се постављају пред професију васпитача	– Активно се ангажује у локалној заједници на заступању права и интереса детета и породице и промовисању њиховог учешћа у животу вртића. – Повезује се са релевантним институцијама, организацијама и удружењима и учествује у консултацијама око креирања образовне политике, у покретању акција везаних за децу и породицу. – Ангажује се у професионалним удружењима васпитача и стручним телима. – Промовише предшколско васпитање и образовање и професију васпитача кроз учешће на стручним скуповима, у медијима, публиковањем стручних радова и својим деловањем и понашањем у свакодневној пракси. – Аргументовано указује на проблеме у пракси предшколског васпитања и образовања и покреће акције. – Спреман је да се суочава са сталним и непредвидљивим променама света и времена у којем живимо и решава проблеме које оне доносе професији васпитача. – Свакодневну праксу и јавно деловање заснива на етичком кодексу професије.	– Приступ предшколском васпитању и образовању заснован на правима детета којим се промовише његово учешће као грађанина – Усмереност на целоживотно учење деце, породице и васпитача – Етичко утемељење професије вођено најбољим интересом детета – Проактивни однос у промоцији и заштити права професије васпитача, права детета и породице
Знања о употреби дигиталних технологија	– Примењује и интегрише нове технологије у непосредном васпитно-образовном раду. – Користи предности, контролише недостатке и опасности дигиталних технологија и код деце и родитеља развија свест и навике за њихову адекватну употребу. – Користи дигиталне технологије у планирању активности и конципирању потребних материјала, у посматрању, вредновању и документовању. – Ради у различитим базама података (за евиденцију података: о деци, родитељима, евалуацији и др.) – Примењује дигиталне технологије за размену информација са породицом, колегама, сарадницима, локалном заједницом и осталим заинтересованим лицима и институцијама.	– Култура употребе дигиталних технологија у функцији развијања програма

	– Користи дигиталне технологије за стручно усавршавање.	